

TFRS 16 – สัญญาเช่า

ผู้บรรยาย:

- อนุทัย ภูมิสุรกุล
- ศนิชา อัครกิตติลาภ

เนื้อหาการบรรยาย – TFRS 16

- วันที่มีผลบังคับใช้
- ผลกระทบในภาพกว้างของ TFRS 16
- วิธีการบัญชีของผู้เช่าและผู้ให้เช่า
- คำนิยามของสัญญาเช่า
- ข้อยกเว้นสำหรับวิธีการบัญชีด้านกิจการผู้เช่า

TFRS 16 – วันที่มีผลบังคับใช้

January 13, 2016

Reporting rule adds \$3tn of leases to balance sheets globally

FINANCIAL TIMES

January 20, 2016

Accounting's big shake-up to bring more transparency

- มกราคม 2559: มาตรฐาน IFRS 16 ประกาศ
- วันที่มีผลบังคับใช้:
  - สำหรับ IFRS 16 - 1 มกราคม 2562
  - สำหรับ TFRS 16 - 1 มกราคม 2563

โดยกิจการสามารถนำมาใช้ก่อนวันที่มีผลบังคับได้ แต่ต้องถือปฏิบัติพร้อมกับ IFRS 15 หรือ TFRS 15

ผลกระทบในภาพกว้างของ TFRS 16

ในเกือบทุกสัญญาเช่า กิจการผู้เช่าต้องแสดงหนี้สินตามสัญญาเช่าขึ้นมาในงบการเงิน ซึ่งการบันทึกหนี้สินดังกล่าวจะทำให้มีผลกระทบต่อตัวชี้วัด KPIs ของกิจการ เช่น EBIT/EBITDA จะสูงขึ้น, อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนจะสูงขึ้น

เนื่องจากกิจการผู้เช่าต้องรับรู้สินทรัพย์และหนี้สินตามสัญญาเช่า กิจการผู้เช่าจะต้องมีข้อมูลของสัญญาเช่าในแต่ละสัญญา

กิจการต้องมีระบบหรือขั้นตอนการทำงานในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับสัญญาเช่า เพื่อเก็บข้อมูลที่ใช้ประกอบการคำนวณ บันทึก และเปิดเผยข้อมูลในงบการเงิน

เนื่องจากการนำ TFRS 16 มาใช้จะทำให้อัตราส่วนทางการเงินเปลี่ยนแปลงไปค่อนข้างมาก กิจการต้องทำการสื่อสารกับบุคคลหรือกิจการอื่นภายนอกให้เข้าใจ เช่น ธนาคาร นักลงทุน

วิธีการบัญชีของผู้เช่าและผู้ให้เช่า

วิธีการบัญชีทางด้านผู้เช่า

TAS 17	TFRS 16
สัญญาเช่า การเงิน	ทำให้การรับรู้ค่าใช้จ่าย สูงในช่วงต้นของสัญญา: ค่าตัดจำหน่ายสิทธิใน การใช้สินทรัพย์ + ดอกเบี้ยจ่ายที่คำนวณ จากหนี้สินตามสัญญา เช่า
สัญญาเช่า ดำเนินงาน	

วิธีการบัญชีทางด้านผู้ให้เช่า

TAS 17	TFRS 16
สัญญาเช่า การเงิน	สัญญาเช่า การเงิน
สัญญาเช่า ดำเนินงาน	สัญญาเช่า ดำเนินงาน

วิธีการบัญชี
ทางด้านผู้ให้เช่า
ค่อนข้างเหมือนกับ
TAS 17 เดิม

กิจการผู้เช่าต้องบันทึกสัญญาเช่าเกือบทุกประเภทในงบดุล (ยกเว้นเฉพาะสัญญาเช่าระยะสั้น และสัญญาเช่าสินทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อย)

กิจการใดบ้างที่จะได้รับผลกระทบ?

เกือบทุกกิจการที่เป็นผู้เช่าในสัญญาเช่า!

สรุปผลกระทบในภาพกว้างของผู้เช่า – งบดุล

งบดุล – กิจการผู้เช่า

กิจการผู้เช่าต้องรับรู้สิทธิในการใช้สินทรัพย์ และ หนี้สินตามสัญญาเช่าในเกือบทุกสัญญาเช่า

ข้อยกเว้นในกรณีที่เป็น

- สัญญาเช่าระยะสั้น และ
- สินทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อย

สิทธิในการใช้สินทรัพย์ (right-of-use asset)

หนี้สินตามสัญญาเช่า (lease liability)

คิดค่าเสื่อมราคาตาม TAS 16 (วิธีเส้นตรง หรือ วิธีอื่นที่เป็นระบบ)

แสดงแยกเป็นหนึ่งรายการในงบดุล หรือ รวมแสดงกับรายการที่สินทรัพย์ที่เช่าที่ควรแสดง (underlying asset)

สรุปผลกระทบในภาพกว้างของผู้เช่า – งบกำไรขาดทุน

กิจการผู้เช่าต้องรับรู้สิทธิในการใช้สินทรัพย์ และ หนี้สินตามสัญญาเช่าในเกือบทุกสัญญาเช่า

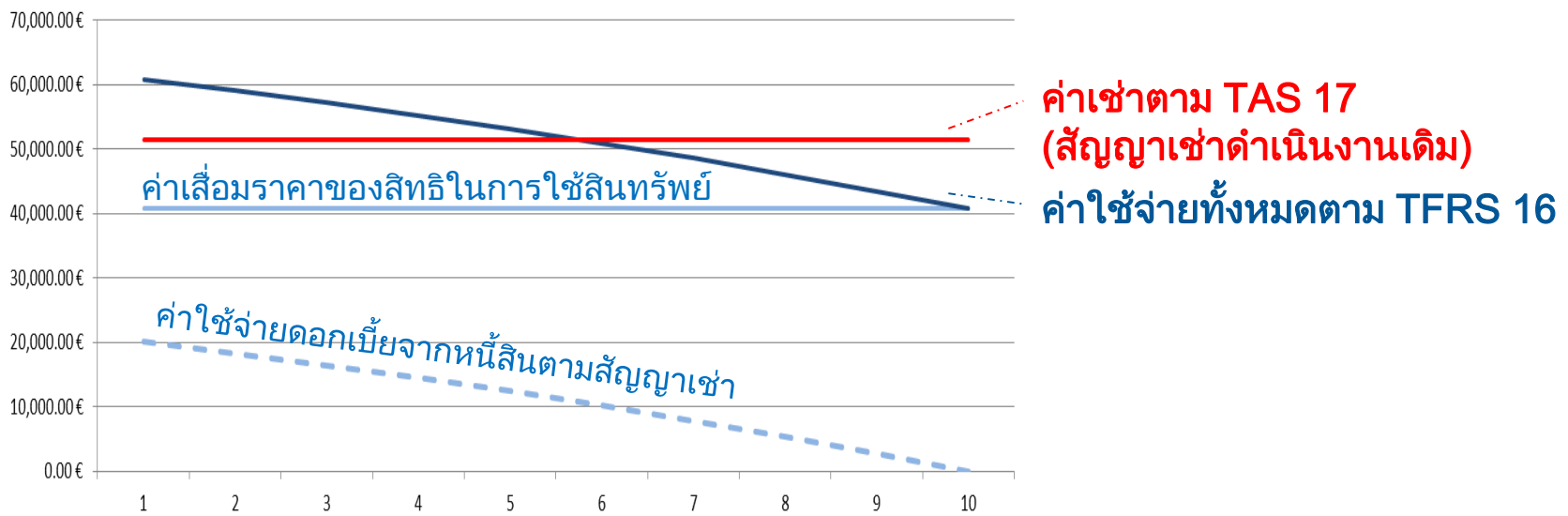
งบกำไรขาดทุน – กิจการผู้เช่า:

ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย

ค่าเสื่อมราคาของสิทธิในการใช้สินทรัพย์

ต้นทุนทางการเงิน

ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยจากหนี้สินตามสัญญาเช่า

สรุปผลกระทบในภาพกว้างของผู้เช่า – งบกระแสเงินสด

กิจการผู้เช่าต้องรับรู้สิทธิในการใช้สินทรัพย์ และ หนี้สินตามสัญญาเช่าในเกือบทุกสัญญาเช่า

ขึ้นอยู่กับนโยบายของกิจการในการแสดงรายการดอกเบี้ยจ่ายในงบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสด – กิจการผู้เช่า:

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ดอกเบี้ยจ่าย (ในส่วนของหนี้สินตามสัญญาเช่า)

เงินจ่ายสำหรับสัญญาเช่าระยะสั้น

เงินจ่ายสำหรับสัญญาเช่าสินทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อย

เงินจ่ายค่าเช่าผันแปรที่ไม่ได้รวมอยู่ในหนี้สินตามสัญญาเช่า

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

จ่ายชำระเงินทุนของหนี้สินตามสัญญาเช่า

ดอกเบี้ยจ่าย (ในส่วนของหนี้สินตามสัญญาเช่า)

คำนิยามของการเช่า

จะถือว่าเป็นการเช่าเมื่อลูกค้าควบคุมการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้(เป็นการเฉพาะ) โดยสัญญาจะถือเป็นสัญญาเช่าเมื่อเข้าเงื่อนไขต่อไปนี้:

การบรรลุเป้าหมายขึ้นอยู่กับการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้

เมื่อผู้ให้บริการ/ผู้ให้เช่า:

- 1) ในทางปฏิบัติแล้ว ไม่สามารถหาสินทรัพย์อื่นมาทดแทนได้ **หรือ**
- 2) ไม่ได้รับประโยชน์ในการใช้สิทธิในการหาสินทรัพย์อื่นมาทดแทน (สินทรัพย์ที่ให้เช่า)

และ

ลูกค้าควบคุมการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้

เมื่อลูกค้า:

- 1) มีสิทธิในการกำหนดการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้ **และ**
- 2) ได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดจากการกำหนดการใช้สินทรัพย์

จะถือว่าลูกค้ามีสิทธิในการกำหนดการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้ เมื่อลูกค้ามีสิทธิในการกำหนดว่าจะใช้สินทรัพย์นั้นอย่างไรและเพื่อวัตถุประสงค์อะไร

คำนิยามของการเช่า (ต่อ)

หากทั้งลูกค้าและผู้ให้บริการ/ผู้ให้เช่า ไม่ได้เป็นผู้ควบคุมว่าจะใช้สินทรัพย์นั้นอย่างไรและเพื่อวัตถุประสงค์อะไรแล้ว จะถือว่าลูกค้ามีสิทธิในการกำหนดการใช้สินทรัพย์ที่ระบุไว้ หากเช่า สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ต่อไปนี้

ก) ลูกค้ามีสิทธิในการใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงาน หรือกำหนดให้ผู้อื่นใช้สินทรัพย์ในการดำเนินงานในลักษณะที่ถูกกำหนดมา หรือ

ข) ลูกค้าเป็นผู้ออกแบบสินทรัพย์ไว้ล่วงหน้าสำหรับ (predetermined):

- ว่าจะใช้สินทรัพย์นั้นอย่างไรและเพื่อวัตถุประสงค์อะไร หรือ
- ว่าสินทรัพย์จะถูกใช้ในการดำเนินงานอย่างไร

ตัวอย่าง - การใช้พื้นที่

- บริษัทกาแฟทำสัญญากับสนามบินเพื่อใช้พื้นที่ในการขายสินค้าเป็นระยะเวลา 3 ปี
- สัญญาได้มีการกำหนดจำนวนพื้นที่ (ตรม.) ซึ่งสามารถเป็นที่ใดก็ได้ในพื้นที่ขึ้นเครื่องบิน (boarding area) ภายในสนามบิน
- โดยทางสนามบินสามารถเปลี่ยนสถานที่ให้เข้าได้ตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนดังกล่าวไม่ได้ทำให้ทางสนามบินมีค่าใช้จ่ายที่เป็นสาระสำคัญ

ถือเป็นสัญญาเช่าหรือไม่?

มีสินทรัพย์ที่ระบุไว้หรือไม่?

สนามบินมีสิทธิในการหาสินทรัพย์
อื่นมาเปลี่ยนแทน/ทดแทนให้

ไม่

ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดหรือไม่?

ไม่ต้องพิจารณาต่อ

สิทธิในการกำหนดการใช้สินทรัพย์?

ไม่ต้องพิจารณาต่อ

ถือว่าสัญญาดังกล่าว ไม่ใช่ สัญญาเช่า

ตัวอย่าง - การใช้พื้นที่

- สัญญาระบุชัดถึงพื้นที่ที่กิจการจะใช้ขายเสื้อผ้า (เช่น ล็อค A1)
- ตามสัญญาผู้ให้เช่าสามารถเรียกร้องให้ผู้เช่าย้ายไปยังพื้นที่อื่นที่ว่างอยู่ได้
- ผู้ให้เช่าจะได้รับประโยชน์จากการย้ายพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผู้เช่าใหม่ที่ยอมจ่ายในอัตราที่สูง ซึ่งคาดว่าสถานการณ์ดังกล่าวสามารถเกิดขึ้นได้ แต่โอกาสเกิดมีน้อย
- ผู้เช่าเป็นผู้ตัดสินใจทั้งหมดที่เกี่ยวกับการใช้พื้นที่ตลอดอายุสัญญา
- ค่าเช่า: จำนวนเงินที่แน่นอนบวกกับตามเปอร์เซ็นต์ของการขาย

ถือเป็นสัญญาเช่าหรือไม่?	สิทธิในการหาสินทรัพย์อื่นมา เปลี่ยนแทน/ชดเชยให้ <u>ไม่ได้</u> เป็น สาระ	
มีสินทรัพย์ที่ระบุไว้หรือไม่?		มี
ได้รับประโยชน์ทางเศรษฐกิจเกือบทั้งหมดหรือไม่?		มี
สิทธิในการกำหนดการใช้สินทรัพย์?		มี

ถือว่าเป็นสัญญาดังกล่าวเป็นสัญญาเช่า

ตัวอย่าง - ผลกระทบ

- บริษัทผู้เช่าทำสัญญาเช่าอาคารกับผู้ให้เช่าเป็นระยะเวลา 10 ปี
- จำนวนเงินค่าเช่าคงที่ 5 ล้านบาทต่อปี และจะปรับขึ้นในปีที่ 6 ในอัตรา 15%
- ทั้งนี้ตามสัญญาเช่า บริษัทผู้เช่าสามารถต่อสัญญาเช่าได้อีก 5 ปี โดยอัตราค่าเช่าในช่วงที่ต่อสัญญาจะปรับขึ้นในอัตราเดิมคือ ในอัตรา 15% จากอัตราค่าเช่าก่อนหน้า
- สมมติให้อัตราดอกเบี้ยโดยนัยตามสัญญาเช่าเท่ากับ 7% และผู้เช่าต้องชำระค่าเช่า ณ วันต้นปี และผู้ให้เช่าคาดว่าจะต่อสัญญาเนื่องจากมีค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงพื้นที่เช่าไปจำนวนมาก

คำนวณหาสิทธิในการใช้สินทรัพย์ (right-of-use asset):

จำนวนเงินค่าเช่าที่จ่าย ณ ต้นปีที่ 1	5,000,000
จำนวนค่าเช่าที่จะต้องจ่ายในอนาคตต้นปีที่ 2 ถึงต้นปีที่ 14 และคิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยโดยนัยที่ 7%	<u>49,669,611</u>
รวมสิทธิในการใช้สินทรัพย์	<u>54,669,611</u>

คิดลดค่าเช่า
โดยรวมช่วงต่อ
สัญญาอีก 5 ปีด้วย
เนื่องจากกิจการ
คาดว่าจะต่อสัญญา

ตัวอย่าง – ผลกระทบ (ต่อ)

ณ วันเริ่มต้น

Dr สิทธิในการใช้สินทรัพย์	54,669,611	
Cr เงินสด		(5,000,000)
Cr หนี้สินตามสัญญาเช่า		(49,669,611)

ณ สิ้นปีที่ 1

Dr ค่าเสื่อมราคา (54,669,611 / 15ปี)	3,644,641	
Cr สิทธิในการใช้สินทรัพย์		(3,644,641)
Dr ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย (49,669,611 x 7%)	3,476,873	
Cr หนี้สินตามสัญญาเช่า		(3,476,873)

ตัวอย่าง – ผลกระทบ (ต่อ)

งบดุล

สิทธิในการใช้สินทรัพย์	หนี้สินตามสัญญาเช่า
51,024,970	53,146,484

งบกำไรขาดทุน

ค่าเสื่อมราคา
3,644,641
ค่าใช้จ่ายดอกเบี้ย
3,476,873

งบกระแสเงินสด

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ปรับปรุงดอกเบี้ยจ่าย

ปรับปรุงค่าเสื่อมราคา

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน

จ่ายชำระเงินต้นของหนี้สินตามสัญญาเช่า

3,476,873

3,644,641

(5,000,000)

วิธีทางอ้อม

ข้อยกเว้นสำหรับการบัญชีด้านการเช่า

สัญญาเช่าระยะสั้น (short-term leases)

- การเช่าที่มีระยะเวลาไม่เกิน 12 เดือนจะถูกจัดเป็นสัญญาเช่าดำเนินงาน (รายจ่ายจะรับรู้โดยวิธี เส้นตรงตลอดอายุการเช่า)

ข้อยกเว้นสำหรับการเช่าสินทรัพย์ที่มีมูลค่าน้อย (low-value assets)

- สามารถใช้ได้เฉพาะกับการเช่าสินทรัพย์ที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับ หรือไม่ได้มีความเกี่ยวพันกันอย่างมาก กับสินทรัพย์ที่เช่าอื่นๆ (not dependent on, or highly interrelated with)
- หน่วยเชิงปริมาณในการกำหนด 'มูลค่าน้อย' ได้กำหนดไว้ใน basis for conclusions (เฉพาะ IFRS)

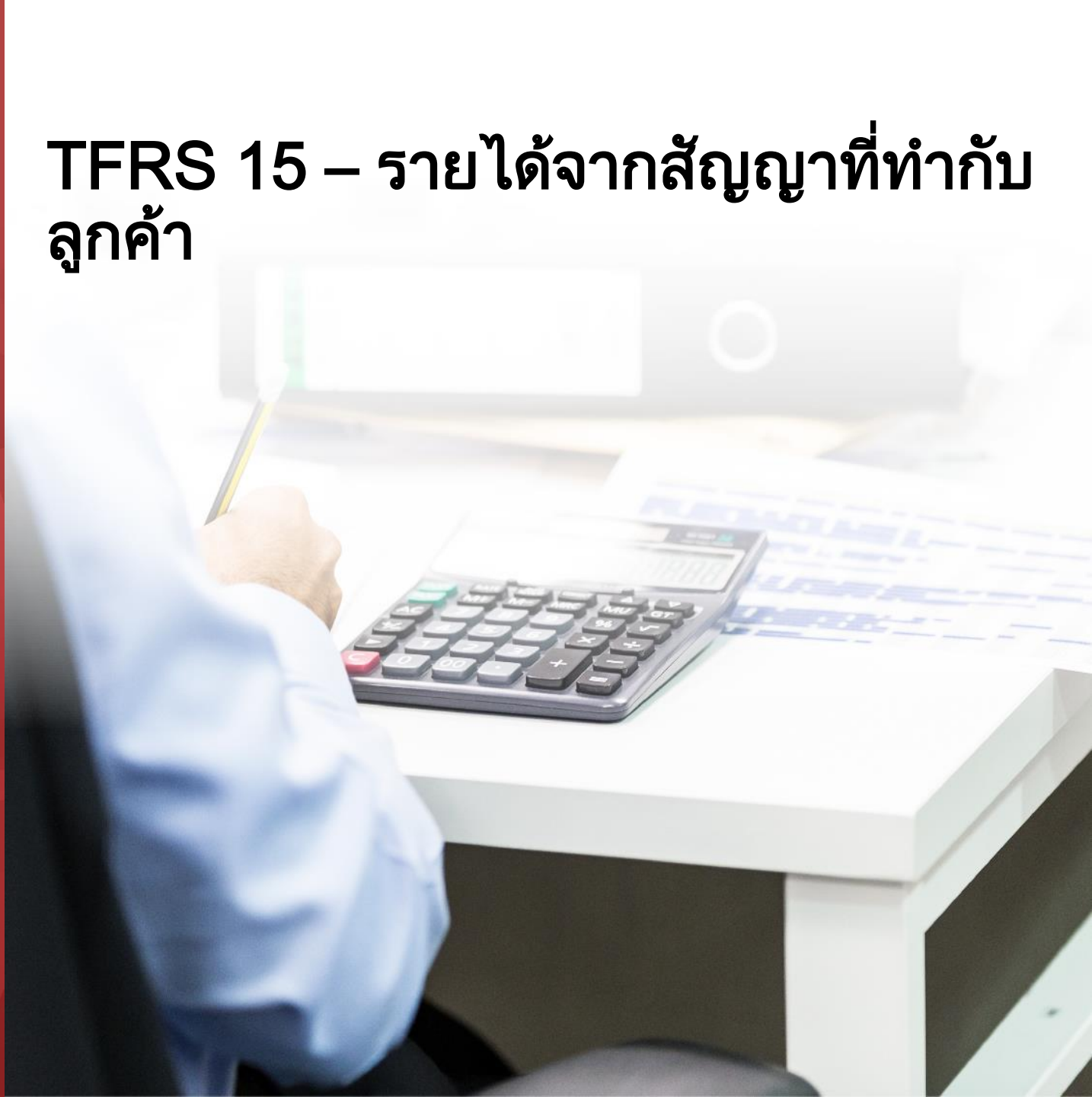
การพิจารณาในระดับ portfolio

- สามารถทำได้

FRU
2016

Financial
Reporting
Update 2016

TFRS 15 – รายได้จากสัญญาที่ทำกับลูกค้า

เนื้อหาการบรรยาย – TFRS 15

- วันที่มีผลบังคับใช้และแนวปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลง
- การเปรียบเทียบรูปแบบการรับรู้รายได้
- การรับรู้รายได้ด้วยวิธี 5 ขั้นตอน
- ประเด็นในทางปฏิบัติ
  - การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)
  - การกำหนดราคาของรายการ (transaction price)
  - รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือตามช่วงเวลา (point in time vs. over time)

วันที่มีผลบังคับใช้* และแนวปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลง

	วิธีปรับย้อนหลัง (full retrospective)	วิธีปรับย้อนหลังที่มีการปรับปรุง (modified retrospective)
งบการเงินที่แสดงเปรียบเทียบ (ปี 2561 และต้นงวด 2561)	ใช้ TFRS 15 กับสัญญาที่ทำกับลูกค้าทุกฉบับ (ปรับย้อนหลังงบการเงิน)	ใช้มาตรฐานเดิม (TAS18/11) ในการนำเสนองบการเงินเปรียบเทียบ
งบการเงินประจำปี 2562*	ใช้ TFRS 15 กับสัญญาที่ทำกับลูกค้าทุกฉบับ	ใช้ TFRS 15 กับสัญญาที่ทำกับลูกค้าทุกฉบับ (ทั้งสัญญาเดิมและสัญญาใหม่) พร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติม
การปรับปรุงกำไรสะสมสำหรับรายการปรับปรุง	ต้นปี 2561	ต้นปี 2562

เปรียบเทียบรูปแบบการรับรู้รายได้

ตามมาตรฐานบัญชีปัจจุบัน (TAS 18 /11)

แยกรูปแบบการรับรู้รายได้ตามแต่ละประเภท:

- สัญญาก่อสร้าง (TAS 11)
- ขายสินค้า (TAS 18)
- ให้บริการ (TAS 18)

พิจารณาที่การโอนความเสี่ยงและผลตอบแทน

ไม่ได้มีแนวปฏิบัติในรายละเอียดสำหรับ:

- รายการที่มีสององค์ประกอบหรือมากกว่า (multiple elements arrangement)
- สิ่งตอบแทนผันแปร (variable consideration)
- ใบอนุญาต (license)

ตามมาตรฐานบัญชีฉบับใหม่ (TFRS 15)

มีโมเดลเดียวสำหรับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligation):

- ภาระที่ต้องปฏิบัติซึ่งแล้วเสร็จในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง (over time)
- ภาระที่ต้องปฏิบัติซึ่งแล้วเสร็จ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (point in time)

พิจารณาที่การโอนอำนาจควบคุม

ให้แนวปฏิบัติในรายละเอียดสำหรับ:

การแยกองค์ประกอบ, การปันส่วนราคาของรายการ, สิ่งตอบแทนผันแปร, ใบอนุญาต, การให้สิทธิต่างๆ, การซื้อคืน และอื่นๆ

การรับรู้รายได้ด้วยวิธี 5 ขั้นตอน

หลักการสำคัญ

ต้องรับรู้รายได้ให้สอดคล้องกับการโอนการควบคุมในสินค้าหรือบริการไปยังลูกค้า

ขั้นตอนที่ 1 — ระบุสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 3 — กำหนดราคาของรายการ (transaction price)

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ตัวอย่างอย่างง่าย

บริษัท ก ทำสัญญาขายผลิตภัณฑ์ X, Y และ Z ให้กับลูกค้า ข

- ราคาของรายการซื้อขาย: 18 ล้านบาท จ่ายชำระ 50% ล่วงหน้า และชำระอีก 50% เมื่อส่งมอบผลิตภัณฑ์ทั้งสามรายการครบแล้ว
- ราคาของแต่ละผลิตภัณฑ์ (หากขายแยก): ผลิตภัณฑ์ละ 8 ล้านบาท
- ลักษณะของผลิตภัณฑ์:
  - ผลิตภัณฑ์ X: เป็นสินค้า, การส่งมอบการควบคุม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (point in time)
  - ผลิตภัณฑ์ Y: เป็นสินค้า, การส่งมอบการควบคุม ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (point in time)
  - บริการ Z: เป็นบริการที่มีระยะเวลาการส่งมอบเป็นระยะเวลา 1 ปี

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — ระบุสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 3 — กำหนดราคาของรายการ (transaction price)

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — มีสัญญาที่ทำกับลูกค้า

สัญญา

ข้อตกลงระหว่างคู่สัญญาตั้งแต่สองฝ่ายบุคคลขึ้นไปที่ก่อให้เกิดสิทธิและภาระผูกพันที่ใช้บังคับได้ (ไม่จำเป็นต้องเป็นต้องลายลักษณ์อักษร)

- มีการอนุมัติ
- มีการระบุสิทธิของคู่สัญญาแต่ละฝ่าย
- มีการระบุเงื่อนไขการชำระค่าตอบแทน
- มีเนื้อหาเชิงพาณิชย์ (commercial substance)
- มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่จะได้รับสิ่งตอบแทน

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — มีสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 3 — กำหนดราคาของรายการ (transaction price)

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 2 — ระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) ในสัญญา

ภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations):

คำสัญญาที่กำหนดไว้ในสัญญาที่ทำกับลูกค้า ใน
การที่กิจการจะโอนสินค้าหรือบริการไปยังลูกค้า

กำหนด
ไว้ใน
สัญญา

กำหนด
ไว้
โดยนัย
(implicit)

เป็นลาย
ลักษณ์
อักษร

ตกลง
ด้วย
วาจา

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 2 – ลูกค้า ข สามารถได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ X, Y และ Z แยกต่างหากจากกัน เมื่อมีการขายแต่ละรายการ — ถือเป็น 3 รายการภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

ลูกค้าได้รับประโยชน์จากสินค้าหรือบริการนั้นๆ

และ

สามารถระบุได้เป็นรายการแยกต่างหากตามสัญญา

ถือเป็นรายการแยกต่างหาก (distinct)

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — มีสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ลูกค้า ข สามารถได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ X, Y และ Z แยกต่างหากจากกัน เมื่อมีการขายแต่ละรายการ — ถือเป็น 3 รายการภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

ขั้นตอนที่ 3 — กำหนดราคาของรายการ (transaction price)

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 3 —ราคาของรายการ (transaction price) ได้กำหนดไว้ที่ 18 ล้านบาท

ราคาของรายการ = จำนวนของสิ่งตอบแทนที่กิจการคาดว่าจะได้รับเป็นการแลกเปลี่ยนจากการโอนสินค้าหรือบริการให้แก่ลูกค้า

สิ่งตอบแทนผันแปร

- มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับที่สูงหรือไม่
- อาจต้องมีการกลับรายการที่เป็นสาระสำคัญหรือไม่

สิ่งตอบแทนที่ไม่ใช่เงินสด

องค์ประกอบของการจัดหา
เงินที่มีนัยสำคัญ
(significant financing
component)

สิ่งตอบแทนที่ต้องจ่ายให้แก่
ลูกค้า

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — มีสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ลูกค้า ข สามารถได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ X, Y และ Z แยกต่างหากจากกัน เมื่อมีการขายแต่ละรายการ — ถือเป็น 3 รายการภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

ขั้นตอนที่ 3 — ราคาของรายการ (transaction price) ได้กำหนดไว้ที่ 18 ล้านบาท

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนราคาของรายการ (transaction price) ให้กับแต่ละภาระที่ต้องปฏิบัติ (each performance obligation) ในสัญญา

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 4 — ปั่นส่วนส่วนลด 25% ให้แก่
ผลิตภัณฑ์ X, Y, Z เท่าๆกัน

ราคาขายรวมของแต่ละรายการ = 24 ล้านบาท

ราคารวมของรายการ = 18 ล้านบาท

ส่วนลดทั้งสิ้น = 25%

ส่วนลด x ราคาขายแต่ละรายการ = 6 ล้านบาท

1

- ราคาของสินค้าหรือบริการแต่ละรายการที่สามารถหาได้จากในตลาด (observable price)

2

- ประมาณการราคาขาย (กรณีที่ไม่สามารถหาได้จากในตลาด)
- ใช้วิธีปรับปรุงราคาตลาด (adjusted market assessment approach) หรือวิธีต้นทุนบวกกำไรที่คาดหวัง (expected cost plus margin approach)

3

- วิธีส่วนที่เหลือ (residual approach)
- ใช้เฉพาะในกรณีที่ราคาขายมีความผันผวนสูง หรือมีความไม่แน่นอนอย่างมาก (วิธีนี้ต่างจากวิธีส่วนที่เหลือที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน)

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 1 — มีสัญญาที่ทำกับลูกค้า

ขั้นตอนที่ 2 — ลูกค้า ข สามารถได้รับประโยชน์จากผลิตภัณฑ์ X, Y และ Z แยกต่างหากจากกัน เมื่อมีการขายแต่ละรายการ — ถือเป็น 3 รายการภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

ขั้นตอนที่ 3 — ราคาของรายการ (transaction price) ได้กำหนดไว้ที่ 18 ล้านบาท

ขั้นตอนที่ 4 — ปันส่วนส่วนลด 25% ให้แก่ผลิตภัณฑ์ X, Y, Z เท่าๆกัน

ราคาขายรวมของแต่ละรายการ = 24 ล้านบาท

ราคารวมของรายการ = 18 ล้านบาท

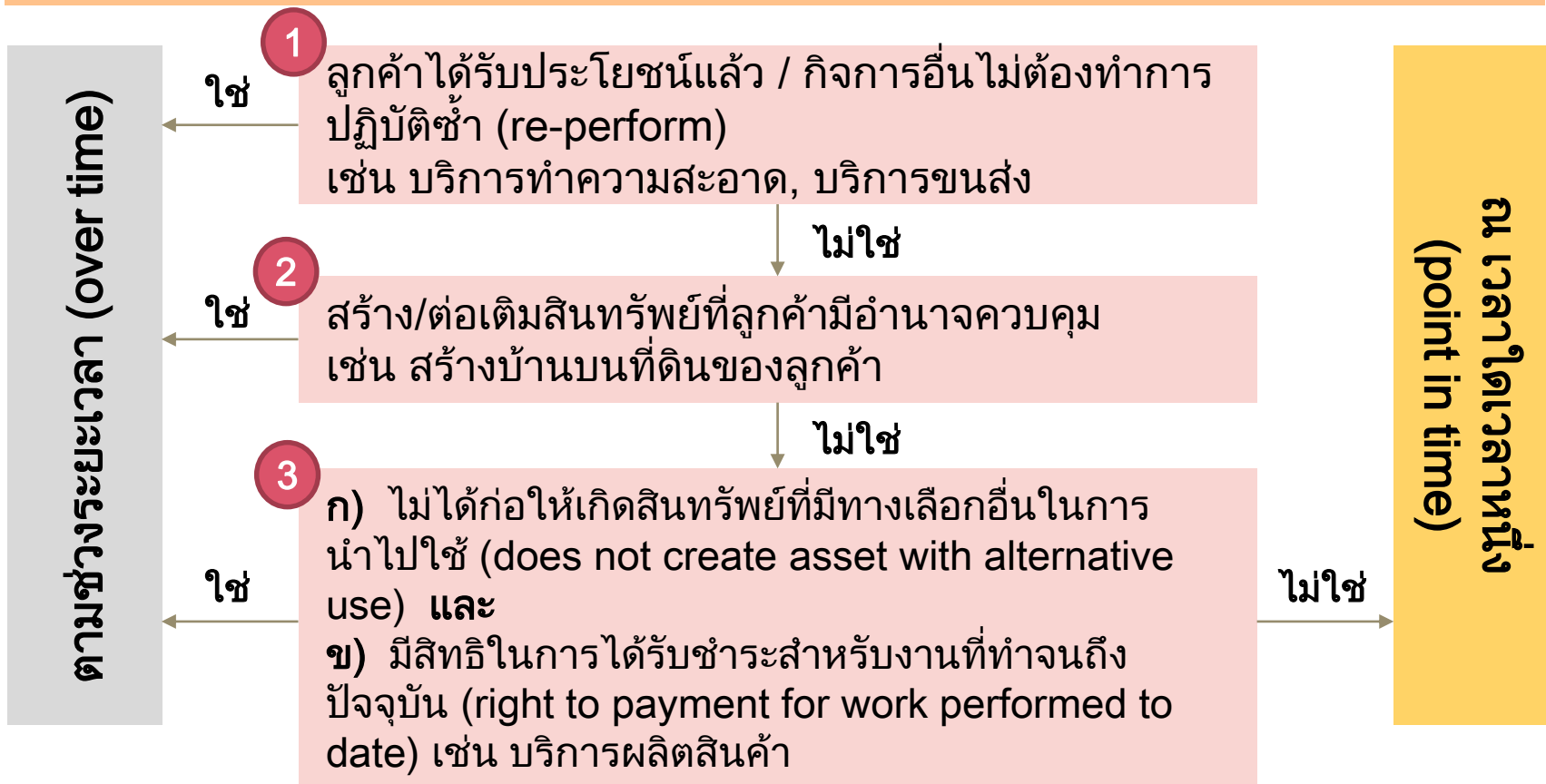
ส่วนลดทั้งสิ้น = 25%

ส่วนลด x ราคาขายแต่ละรายการ = 6 ล้านบาท

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

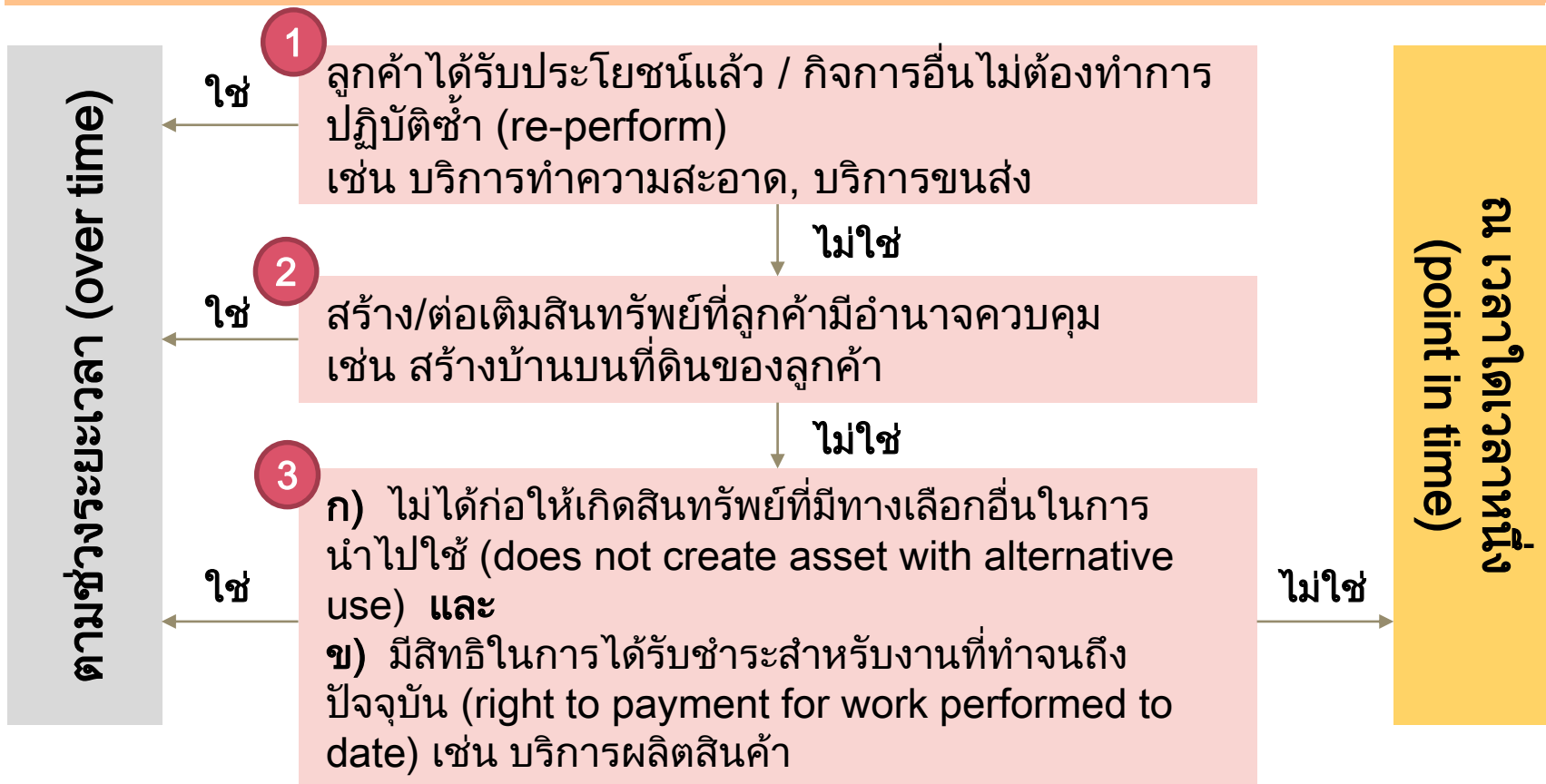
โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 5 — รับรู้รายได้เมื่อกิจการปฏิบัติตามภาระที่ต้องปฏิบัติแล้วเสร็จ

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

ขั้นตอนที่ 5 — 6 ล้านบาท = รับรู้เมื่อโอนอำนาจในการควบคุมผลิตภัณฑ์ X และ Y ไปยังลูกค้า อีก 6 ล้านบาท และรับรู้ตลอดระยะเวลาที่ให้บริการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ Z

โมเดลการรับรู้รายได้ตาม TFRS 15 – ตัวอย่างอย่างง่าย

หากไม่ได้รับรู้ตลอดช่วงระยะเวลา (over time) ให้รับรู้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (point in time)
รับรู้รายได้เมื่อมีการโอนอำนาจการควบคุมให้แก่ลูกค้า

ข้อบ่งชี้ว่าลูกค้าได้มีอำนาจในการควบคุมสินค้าหรือบริการ มีดังต่อไปนี้

ลูกค้ามีความเสี่ยงและ
ผลตอบแทนที่มีสาระสำคัญ

ลูกค้ายอมรับในสินทรัพย์แล้ว

มีกรรมสิทธิ์ตามกฎหมายใน
สินทรัพย์

การครอบครองทาง
กายภาพของสินทรัพย์

มีสิทธิในการจ่ายชำระใน
สินทรัพย์

ประเด็นในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 2 - การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations)

สินค้าหรือบริการจะถือเป็นภาระที่ต้องปฏิบัติแยกต่างหาก หาก:

- 1) เป็นสินค้าหรือบริการแยกต่างหากที่มีความเป็นเอกเทศ (distinct) ซึ่ง:
  - ลูกค้าได้รับประโยชน์จากตัวสินค้าหรือบริการนั้นๆแยกต่างหาก (benefits on its own) หรือสามารถนำไปใช้กับทรัพยากรอื่นที่หาได้ (with other readily available resources) และ
  - สามารถระบุได้จากรายการอื่นในสัญญา (separately identifiable from other items in the contract)
- 2) สินค้าหรือบริการต่อเนื่อง(series)ที่เหมือนกันและมีรูปแบบการโอนอย่างสม่ำเสมอ

ตัวอย่างในทางปฏิบัติ

สินค้าหรือบริการที่มีความเป็นเอกเทศ

เช่น สินค้าอุปโภคบริโภค

กลุ่มของสินค้าหรือบริการที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้

เช่น สัญญาก่อสร้างอาคาร

การให้บริการต่อเนื่องที่มีรูปแบบการโอนสม่ำเสมอ

เช่น การให้บริการทำความสะอาดประจำวัน

การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) ถือเป็นรายการแยกต่างหากในบริบทของสัญญา

ปัจจัยที่บ่งชี้ว่าสินค้าหรือบริการเป็น**รายการที่ระบุแยกได้ต่างหาก (separately identifiable)** รวมถึง:

- กิจการไม่ได้ให้บริการที่มีนัยสำคัญในการรวมสินค้าหรือบริการนั้นเข้ากับสินค้าหรือบริการอื่น (significant integrating service) ที่ทำให้ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวออกมาเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป (combined output)
- สินค้าหรือบริการไม่ได้ปรับเปลี่ยนหรือทำให้สินค้าหรือบริการอื่นตามสัญญาเปลี่ยนไปอย่างมีนัยสำคัญ (significantly modify or customize another good or service)
- สินค้าหรือการบริการไม่ได้ขึ้นอยู่กับหรือเกี่ยวพันกันอย่างมากกับสินค้าหรือบริการอื่นๆ ตามสัญญา (highly dependent on, or highly interrelated with)

ต้องอาศัยดุลยพินิจของ
ผู้บริหาร

ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่ (distinct performance obligations)?

ตัวอย่างที่ 1

- บริษัท Biotech ให้สิทธิในสูตรยาแต่เพียงผู้เดียวแก่บริษัท Pharma
- ตามสัญญาบริษัท Biotech ต้องให้บริการค้นคว้าวิจัยยาแก่บริษัท Pharma เป็นระยะเวลา 2 ปี หลังจากนั้นบริษัท Pharma สามารถเปลี่ยนผู้ให้บริการค้นคว้าวิจัยได้

จากตัวอย่างดังกล่าว มีภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) กี่อย่าง?

- ก) หนึ่งอย่าง
- ข) มากกว่าหนึ่งอย่าง

ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่ (distinct performance obligations)?

ตัวอย่างที่ 2

- บริษัทผู้ผลิตรถยนต์ขายรถยนต์ให้กับบริษัทผู้จัดจำหน่ายรถยนต์
- บริษัทผู้ผลิตรถยนต์เสนอให้บริการการบำรุงรักษาฟรีให้กับลูกค้าทุกรายที่ซื้อรถยนต์จากบริษัทผู้จัดจำหน่ายรถยนต์

จากตัวอย่างดังกล่าว มีภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) กี่อย่าง?

- ก) หนึ่งอย่าง
- ข) มากกว่าหนึ่งอย่าง

ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่ (distinct performance obligations)?

ตัวอย่างที่ 3

- ลูกค้าสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกฟิตเนสเป็นระยะเวลา 2 ปี
- โดยลูกค้ามีการจ่ายค่าแรกเข้า

จากตัวอย่างดังกล่าว มีภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) กี่อย่าง?

- ก) หนึ่งอย่าง
- ข) มากกว่าหนึ่งอย่าง

ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่ (distinct performance obligations)?

ตัวอย่างที่ 4

- บริษัท Toy ขายของเล่นให้กับลูกค้า โดยได้โอนการควบคุมในสินค้า ณ จุดที่ส่งของลงเรือ (shipping point)
- โดยลูกค้าเป็นผู้ขอให้บริษัท Toy เป็นผู้ทำการขนส่งของเล่นให้กับลูกค้า
- และลูกค้าสามารถเปลี่ยนสถานที่ปลายทางได้ทุกเมื่อหลังจากเรือออกจากท่าแล้ว

จากตัวอย่างดังกล่าว มีภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) กี่อย่าง?

ก) หนึ่งอย่าง

ข) มากกว่าหนึ่งอย่าง

ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่ (distinct performance obligations)?

ตัวอย่างที่ 5

- บริษัท Elevator ทำการขายลิฟต์พร้อมบริการการติดตั้งให้กับลูกค้า

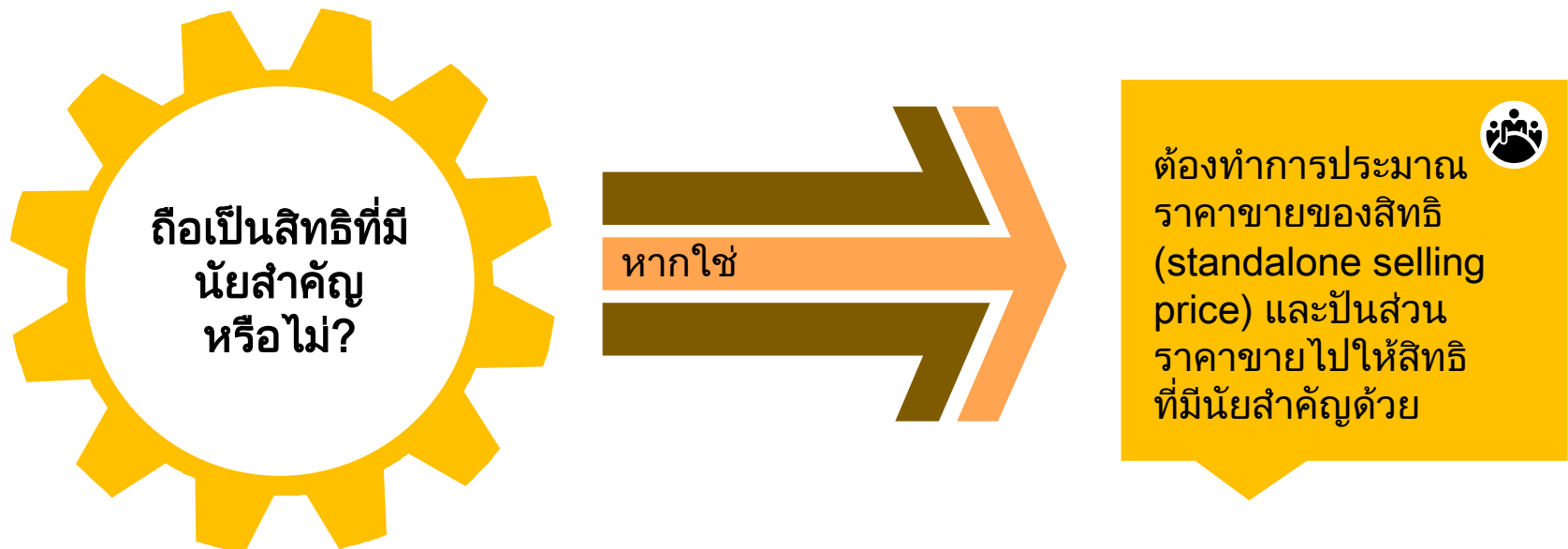
จากตัวอย่างดังกล่าว มีภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) กี่อย่าง?

- ก) หนึ่งอย่าง
- ข) มากกว่าหนึ่งอย่าง
- ค) ขึ้นอยู่กับสถานการณ์

สิทธิที่มีนัยสำคัญ (material rights) ให้ทางเลือกลูกค้าในสินค้าและบริการที่เพิ่มขึ้น

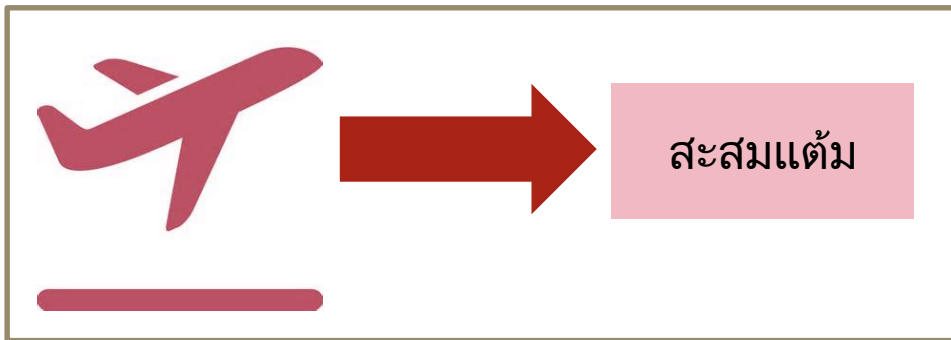
อะไรที่สามารถเป็นทางเลือกของลูกค้าได้บ้าง

- โปรแกรมความจงรักภักดีของลูกค้า (customer loyalty programme)
- ทางเลือกในการยืดระยะเวลาการรับประกัน (extended warranty options)
- ทางเลือกในการต่อสัญญา (เช่น บริการการบำรุงรักษา, ค่าธรรมเนียมการเป็นสมาชิก)

สิทธิที่มีนัยสำคัญ (material rights)

โปรแกรมความจงรักภักดีของลูกค้า (customer loyalty programme)

10 ครั้ง

=

กิจการควรพิจารณาวิธีการบัญชีสำหรับโปรแกรมความจงรักภักดีของลูกค้าได้อย่างไร?

ก) เนื่องจากแต้มที่ได้ในแต่ละครั้งไม่มีนัยสำคัญ กิจการไม่ต้องสนใจแต้มที่ลูกค้าสะสมได้ในแต่ละครั้ง

ข) กิจการต้องรับรู้แต้มความจงรักภักดีเป็นรายการแยกต่างหาก และรับรู้เป็นรายได้ก็ต่อเมื่อลูกค้านำแต้มมาแลกและใช้บริการบินฟรีกับกิจการ

โปรแกรมความจงรักภักดีของลูกค้า (customer loyalty programme)

เดบิต ลูกหนี้การค้า <งบดุล>	xx
เครดิต รายได้ <งบกำไรขาดทุน>	(xx)
เครดิต รายได้รอรับรู้ <งบดุล>	(xx)

การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) สรุปสาระสำคัญ

- สินค้าและบริการไม่จำเป็นที่จะต้องขายแยกจากกันเพื่อให้สามารถถือเป็นรายการแยกต่างหากได้ (distinct performance obligations)
- ต้องอาศัยดุลยพินิจในการพิจารณาว่ารายการดังกล่าวถือเป็น 'รายการแยกต่างหากตามเนื้อหาในสัญญา' – โดยให้ความสำคัญกับมุมมองในฐานะที่เป็นลูกค้า
- ให้ระวังรายการที่ถือเป็นสิทธิที่มีนัยสำคัญ – ซึ่งไม่ได้มีเพียงกรณีโปรแกรมความจงรักภักดีของลูกค้า (customer loyalty programme)

อุตสาหกรรมใดบ้างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ?

- อุปกรณ์ที่ใช้ในการให้บริการ – กล้องรับสัญญาณทีวี, แม่พิมพ์ขึ้นรูป
- การขนส่ง, การติดตั้ง – ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่?
- อสังหาริมทรัพย์ – ที่ดิน, สิ่งปลูกสร้าง
- การก่อสร้าง – มองในมุมมองลูกค้ามองอย่างไร?

การระบุภาระที่ต้องปฏิบัติ (performance obligations) สรุปสาระสำคัญ

อุตสาหกรรมใดบ้างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ?

- อุปกรณ์ที่ใช้ในการให้บริการ – กล้องรับสัญญาณทีวี, แม่พิมพ์ขึ้นรูป
- การขนส่ง, การติดตั้ง – ถือเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่?
- อสังหาริมทรัพย์ – ที่ดิน, สิ่งปลูกสร้าง
- การก่อสร้าง – มองในมุมมองลูกค้ามองอย่างไร?

ธุรกิจก่อสร้างและ
อสังหาริมทรัพย์

อุตสาหกรรมยานยนต์

น้ำมัน, ก๊าซ และแร่

การรับจ้าง
(outsourcing)

ธุรกิจสื่อสาร

สินค้าอุตสาหกรรม
(industrial
products)

ค้าปลีกและ
สินค้าอุปโภค
บริโภค

เทคโนโลยี และ
ซอฟต์แวร์

ประเด็นในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 3 - การกำหนดราคา ของรายการ (transaction price)

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนผันแปร (variable consideration)

ส่วนลด

เงินคืน

ส่วนปรับราคา

การหักหนี้

เบี้ยปรับ

โบนัสตามผลการ
ปฏิบัติงาน

ค่าสิทธิที่คิดตาม
ยอดขายหรือปริมาณ

เงินส่งเสริม

ความไม่แน่นอนเนื่องจาก
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ประมาณการโดย วิธีมูลค่าที่คาดหวัง (expected value) หรือ วิธีมูลค่าที่มีความเป็นไปได้สูงสุด (most likely amount) แล้วแต่วิธีใดจะสะท้อนเนื้อหาและผลของรายการได้ดีที่สุด

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนผันแปร (variable consideration)

ความไม่แน่นอนเนื่องจาก
ความเสี่ยงด้านสินเชื่อ

ทำไม?

- หากลูกค้าไม่ได้มีภาระที่จะต้องปฏิบัติตามสัญญา
- หากไม่เป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่กิจการจะได้รับชำระหนี้ในสิทธิที่คาดว่าจะได้รับ...

เป็นส่วนหนึ่งของการประเมินในขั้นตอนที่1 – มีสัญญาที่ทำกับลูกค้าหรือไม่?

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนผันแปร (variable consideration)

วิธีมูลค่าที่คาดหมาย หรือ วิธีมูลค่าที่มีความเป็นไปได้สูงสุด

ให้รวมเป็นราคาของรายการ ก็ต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูง ที่จะไม่มี การกลับรายการการรับรู้รายได้ที่มีนัยสำคัญ

มีความไม่แน่นอน
ตลอดระยะเวลา

มีประสบการณ์จำกัด
ในสัญญาลักษณะ
ดังกล่าว

ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่
นอกเหนือการควบคุม

ผลที่ได้มีความ
เป็นไปได้ที่
หลากหลาย

ผลกระทบที่สำคัญ

- ต้องรับรู้ “จำนวนขั้นต่ำ” ที่มีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงมากที่จะไม่มี การกลับรายการ
- ต้องพิจารณาประเมินใหม่ทุกวันสิ้นแต่ละรอบระยะเวลารายงาน
- วัดมูลค่าตาม วิธีมูลค่าที่คาดหมาย หรือ วิธีมูลค่าที่มีความเป็นไปได้สูงสุด

การกำหนดราคาของรายการ ตัวอย่าง – สิ่งตอบแทนผันแปร

กิจการขายเครื่องจักรในราคา 105 ล้านบาท หากประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรใน
อนาคตตลอดระยะเวลา 5 ปีไม่เป็นไปตามที่กำหนด กิจการจะต้องคืนเงิน 0-5 ล้านบาทขึ้นอยู่กับ
ประสิทธิภาพของเครื่องจักร

จำนวนเงินคืนตามประสิทธิภาพของเครื่องจักรจะถูกรวมเป็นราคาของรายการ ก็ต่อเมื่อ**มีความ
เป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูง** ที่จะ**ไม่มีการ**กลับรายการรับรู้รายได้ที่มีนัยสำคัญ

มีความไม่แน่นอน
ตลอดระยะเวลา

มีประสบการณ์จำกัด
ในสัญญาขณะ
ดังกล่าว

ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่
นอกเหนือการควบคุม

ผลที่ได้มีความ
เป็นไปได้
หลากหลาย

ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

- ไม่เคยมีสัญญาในลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้
- วิธีการใช้เครื่องจักรของลูกค้ามีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักร
- จากประสบการณ์ในอดีต ผลที่ได้มีความหลากหลายตั้งแต่ 0-5 ล้านบาท

รับรู้รายได้: 100 ล้านบาท จนกว่าความไม่แน่นอนจะหมดไป

การกำหนดราคาของรายการ ตัวอย่าง – สิ่งตอบแทนผันแปร

กิจการขายเครื่องจักรในราคา 105 ล้านบาท หากประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรใน
อนาคตตลอดระยะเวลา 5 ปีไม่เป็นไปตามที่กำหนด กิจการจะต้องคืนเงิน 0-5 ล้านบาทขึ้นอยู่กับ
ประสิทธิภาพของเครื่องจักร

โบนัสจะถูกรวมเป็นราคาของรายการ ก็ต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงที่จะไม่
มีการกลับรายการรับรู้รายได้ที่มีนัยสำคัญ

มีความไม่แน่นอน
ตลอดระยะเวลา

มีประสบการณ์จำกัด
ในสัญญาลักษณะ
ดังกล่าว

ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่
นอกเหนือการควบคุม

ผลที่ได้มีความ
เป็นไปได้
หลากหลาย

ข้อเท็จจริงเพิ่มเติม

- เคยมีสัญญาในลักษณะที่คล้ายคลึงกับสัญญานี้ที่ทำกับลูกค้าหลากหลายประเภท
- ประมาณร้อยละ 95 ค่าความมีประสิทธิภาพที่ได้อยู่ระหว่าง 3-4 ล้านบาท (คือต้องมีการคืนเงิน
ลูกค้าจำนวน 1-2 ล้านบาท)

รับรู้รายได้: 103 ล้านบาท จนกว่าความไม่แน่นอนจะหมดไป

การกำหนดราคาของรายการ ตัวอย่าง – สิ่งตอบแทนผันแปร

กิจการขายเครื่องจักรในราคา 105 ล้านบาท หากประสิทธิภาพการทำงานของเครื่องจักรใน
อนาคตตลอดระยะเวลา 5 ปีไม่เป็นไปตามที่กำหนด กิจการจะต้องคืนเงิน 0-5 ล้านบาทขึ้นอยู่กับ
ประสิทธิภาพของเครื่องจักร

โบนัสจะถูกรวมเป็นราคาของรายการ ก็ต่อเมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ในระดับสูงที่จะไม่
มีการกลับรายการรับรู้รายได้ที่มีนัยสำคัญ

มีความไม่แน่นอน
ตลอดระยะเวลา

มีผลกระทบจำกัด
ในสัญญา ณ ขณะ
ดังกล่าว

ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่อยู่
นอกเหนือการควบคุม

ผลที่ได้มีความ
เป็นไปได้
หลากหลาย

จากตัวอย่างที่แล้ว เมื่อมีการประเมินเพิ่มเติม ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชี

- ก่อนวันที่สัญญาจะสิ้นสุด ผู้บริหารมีความมั่นใจ 95% ว่าจะได้รับค่าความมีประสิทธิภาพทั้ง
จำนวน (คือคาดว่าจะไม่ต้องมีการคืนเงินลูกค้า)

รับรู้รายได้: รับรู้รายได้เพิ่ม 2 ล้านบาท ณ วันสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีที่มีการประเมินเพิ่มเติม
แม้ว่าความไม่แน่นอนจะยังไม่หมดไป (ยังไม่ครบระยะเวลา 5 ปี)

การกำหนดราคาของรายการ ตัวอย่าง – สิทธิในการคืนของ

ตัวอย่าง

- สัญญา: กิจการ ก ขายเสื้อเชิ้ต 100 ตัวให้แก่ลูกค้า ข ในราคาตัวละ 10 บาท
- ลูกค้า ข มีสิทธิที่จะคืนเสื้อเชิ้ตได้
- ประเมินการอัตรากำไรจากการขายเท่ากับ 50%
- จากประสบการณ์ที่ผ่านมา กิจการ ก คาดว่าจะมีการคืนของประมาณ 10%
- สมมติว่ารายได้รับรู้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง (point in time)

กิจการควรบันทึกบัญชีอย่างไร?

การกำหนดราคาของรายการ

สิทธิในการคืนของ – เปรียบเทียบวิธีการบัญชีระหว่าง TAS 18 กับ ตาม TFRS 15

คำนวณราคาของรายการ เป็นดังนี้

รายการ บัญชี	TAS 18				TFRS 15	
	วิธีที่ 1		วิธีที่ 2			
รายได้	Dr. เงินสด	1,000	Dr. เงินสด	1,000	Dr. เงินสด	1,000
	Cr. รายได้	(900)	Cr. รายได้	(900)	Cr. รายได้	(900)
	Cr. ประมาณการหนี้สิน	(100)	Cr. ประมาณการหนี้สิน	(100)	Cr. ประมาณการหนี้สิน	(100)
ต้นทุน	Dr. ต้นทุนขาย	500	Dr. ประมาณการหนี้สิน	50	Dr. สินทรัพย์รอรับคืน	50
ขาย	Cr. สินค้าคงเหลือ	(500)	Dr. ต้นทุนขาย	450	Dr. ต้นทุนขาย	450
			Cr. สินค้าคงเหลือ	(500)	Cr. สินค้าคงเหลือ	(500)

สิ่งตอบแทนผันแปร

อุตสาหกรรมใดบ้างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ?

เกือบทุกอุตสาหกรรม!!

สิ่งตอบแทนผันแปร ครอบคลุมถึง ส่วนลด, การรับคืน, เงินคืน, เงินชดเชย ฯลฯ
แม้ว่าจะวิธีการทางบัญชีไม่เปลี่ยน แต่อย่างน้อยจะกระทบกับการเปิดเผยข้อมูล
ดังเช่น

- เงื่อนไขการชำระเงินที่มีนัยสำคัญ, ภาระผูกพันในการรับคืน, การคืนเงิน
- ปัจจัยในการพิจารณา วิธี และข้อสมมติที่ใช้ในการคำนวณราคาของรายการ
การปันส่วนและการประเมินสิ่งตอบแทนผันแปรว่าสามารถรับรู้ได้หรือไม่
- ผู้บริหารกำหนดจำนวนรายได้ขั้นต่ำที่ไม่อยู่ภายใต้ข้อจำกัดการรับรู้ประมาณ
การสิ่งตอบแทนผันแปรอย่างไร

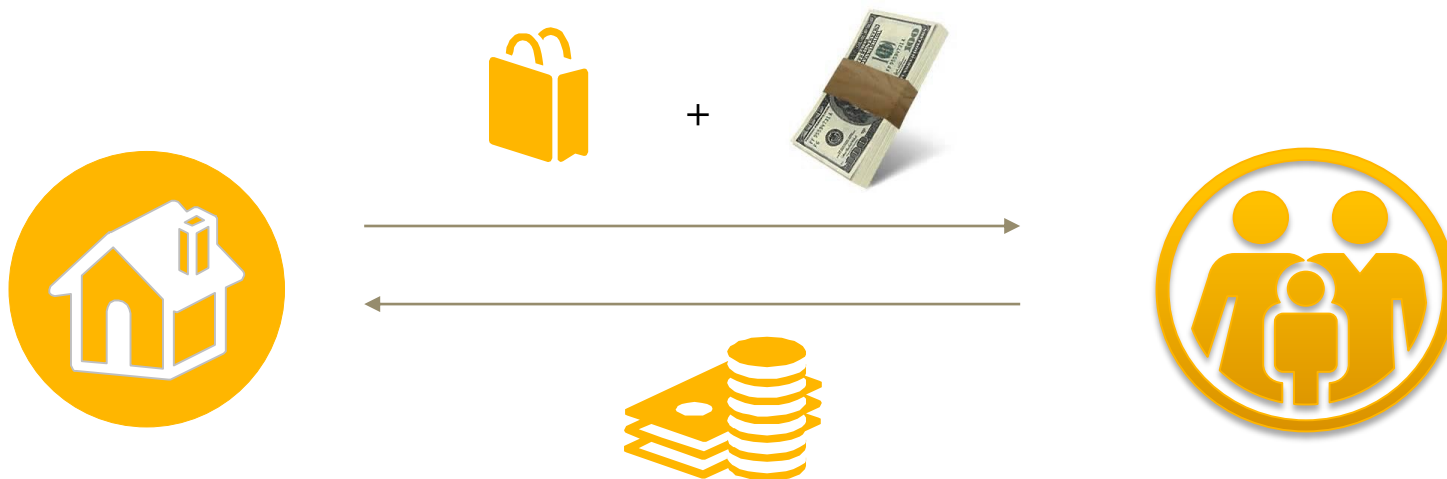
การกำหนดราคาของรายการ มูลค่าของเงินตามระยะเวลา

ส่วนของการจัดหาเงินที่มีนัยสำคัญ (significant financing component)

- ปรับปรุงมูลค่าของรายการหากลูกค้าหรือกิจการได้รับประโยชน์ที่มีนัยสำคัญจากการจัดหาเงินดังกล่าว
- ไม่ต้องปรับปรุง เมื่อ:
  - ช่วงห่างของระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี
  - ผันแปรไปตามปัจจัยที่อยู่เหนือการควบคุมของลูกค้าหรือกิจการ
  - มีการจ่ายเงินล่วงหน้า แต่ระยะเวลาการรับโอนสินค้าหรือบริการขึ้นอยู่กับลูกค้า
  - จำนวนเงินที่แตกต่างระหว่างจำนวนที่ได้รับกับราคาขาย เกิดขึ้นจากเหตุผลอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการจัดหาเงิน

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนที่จ่ายให้กับลูกค้า

พิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้

ค่าใช้จ่าย? หรือ
สุทธิกับราคาของรายการ (รายได้)?

ควรบันทึกบัญชีอย่างไรสำหรับเงินที่จ่ายให้กับลูกค้า?

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนที่จ่ายให้กับลูกค้า

ต้องพิจารณาอย่างไร?

- เป็นการจ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าหรือบริการเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่?
- ข้อควรพิจารณาอื่นๆ
  - มีการจ่ายเงินในจำนวนที่สูงกว่ามูลค่ายุติธรรมของสินค้าหรือบริการที่ได้มาหรือไม่?
  - จะรับรู้รายการดังกล่าวเมื่อไร?

การกำหนดราคาของรายการ สิ่งตอบแทนที่จ่ายให้กับลูกค้า

เป็นการจ่ายซื้อสินค้าหรือบริการเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่?

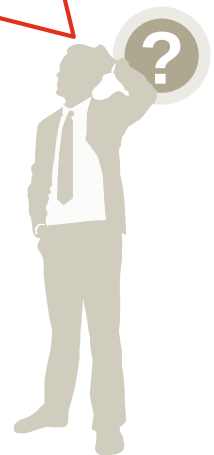
ใช่

ไม่ใช่

จะบันทึกอย่างไร?

หักจากราคาของรายการ (net with
transaction price)

เงินคืน, ส่วนลด, เงินชดเชย
ทั้งหมดนี้ล้วนแต่เป็นเงินที่จ่ายให้แก่
ลูกค้าทั้งสิ้น

การกำหนดราคาของรายการ สรุปสาระสำคัญ

อุตสาหกรรมใดบ้างที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ?

เกือบทุกอุตสาหกรรม!!

สิ่งตอบแทนผันแปร

- ทบทวนการประเมินสำหรับจำนวนขั้นต่ำที่ต้องบันทึก
- มีส่วนของการประมาณการมากกว่าเดิม

สิทธิในการคืน

- วิธีการบันทึกบัญชีแตกต่างจากเดิม

ส่วนของการจัดหาเงินที่มีนัยสำคัญ (significant financing component)

- เข้าใจเหตุผลของการจ่ายล่วงหน้าและการขยายระยะเวลาชำระหนี้

สิ่งตอบแทนที่จ่ายให้กับลูกค้า

- จ่ายเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการเป็นรายการแยกต่างหากหรือไม่
- ลดราคาของรายการ หรือ ถือเป็นราคาของรายการซื้อตามปกติ

ประเด็นในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 – รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือตามช่วงเวลา
(Point in time versus over time)

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

จะถือว่าได้มีการโอนสินค้าหรือบริการตามช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง เมื่อเข้าเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งต่อไปนี้

ลูกค้าได้รับประโยชน์แล้ว /
กิจการอื่นไม่ต้องทำการ
ปฏิบัติซ้ำ (re-perform)
เช่น บริการทำความสะอาด,
บริการขนส่ง

สร้าง/ต่อเติมสินทรัพย์ที่
ลูกค้ามีอำนาจควบคุม
เช่น สร้างบ้านบนที่ดินของ
ลูกค้า

ไม่ได้ก่อให้เกิดสินทรัพย์ที่มี
ทางเลือกอื่นในการนำไปใช้
และมีสิทธิในการได้รับ
ชำระ เช่น บริการผลิตสินค้า
ที่เฉพาะเจาะจงที่มีสิทธิใน
การชำระเงิน

หากไม่เข้าเงื่อนไขข้างต้น พิจารณาเป็นการโอน ณ เวลาใดเวลาหนึ่งตามปัจจัยดังต่อไปนี้

สิทธิในการได้รับชำระ
สำหรับสินทรัพย์

กรรมสิทธิ์ทางกฎหมาย
ในสินทรัพย์

ลูกค้าได้ยอมรับ
สินทรัพย์แล้ว

การครองครองทาง
กายภาพของสินทรัพย์

ลูกค้ามีความเสี่ยงและ
ผลตอบแทนที่มีนัยสำคัญ
ของความเป็นเจ้าของ
สินทรัพย์

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

ถูก

หรือ

ผิด

สัญญาก่อสร้างภายใต้ TAS11 จะรับรู้รายได้ตามช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ภายใต้แนวทางของ TFRS15

ในหลายกรณี แต่ไม่ใช่ทั้งหมด

TAS 11 — ขอบเขต

การเจรจาต่อรองสำหรับการก่อสร้าง
สินทรัพย์เป็นการเฉพาะ

TFRS 15 — ย่อหน้า 35

ลูกค้ามีอำนาจควบคุมงานระหว่างทำ
หรือ
สิทธิที่จะได้รับการชำระเงินและไม่มี
ทางเลือกอื่นในการใช้

หากลูกค้าไม่มีอำนาจควบคุมงานระหว่างทำ ลูกค้าต้องมีสิทธิในการบังคับการจ่ายชำระเงิน

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา ทางเลือกในการใช้และสิทธิในการได้รับชำระเงิน

ต้องเข้าทั้งสองเงื่อนไข

ไม่มีทางเลือกในการใช้

- กิจการมีข้อจำกัดตามสัญญาหรือในทางปฏิบัติในการนำสินทรัพย์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เพื่อการอื่น
- เช่น ไม่สามารถขายให้กับลูกค้ารายอื่นได้เนื่องจากข้อกำหนดตามสัญญา

**สิทธิในการได้รับชำระสำหรับ
การทำงานที่ทำจนถึงปัจจุบัน**

- ค่าชดเชยสำหรับงานที่ทำจนถึงปัจจุบันเป็นจำนวนเงินที่ใกล้เคียงกับราคาขาย (ต้นทุนบวกกำไร)
- เช่น การชดเชยต้นทุนบวกด้วยกำไรส่วนเพิ่ม

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

พิจารณาสถานการณ์ต่อไปนี้

- กิจการ ก ตกลงผลิตโครงรถยนต์จำนวน 10,000 ชิ้น ให้กับสำหรับลูกค้า ข ในราคา 10,000,000 บาท
- กิจการ ก มีสิทธิได้รับชำระเงินสำหรับงานที่ทำไปแล้วรวมถึงกำไรส่วนเพิ่มที่สมเหตุสมผล หากลูกค้า ข ยกเลิกคำสั่งผลิตระหว่างทาง
- กิจการ ก ไม่สามารถนำโครงรถยนต์ดังกล่าวไปใช้ประโยชน์อื่นได้เนื่องจากผลิตมาเฉพาะรุ่นที่ออกแบบเฉพาะสำหรับลูกค้าเท่านั้น

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

หากกิจการ ก ดำเนินการผลิตแล้วเสร็จประมาณ 50% และส่งมอบโครงรถยนต์จำนวน 2,000 ชิ้น ให้แก่ลูกค้า ข แล้ว กิจการ ก ควรรับรู้รายได้เป็นจำนวนเท่าใด?

ก) 2 ล้านบาท

ข) 5 ล้านบาท

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

รับรู้รายได้ ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือ ตามช่วงเวลา

รายได้รับรู้ตามอัตรา
ความก้าวหน้าของงาน ณ ปัจจุบัน
สำหรับการบริการการผลิต

TFRS 15

=

ผลิตเป็นการ
เฉพาะ

รับรู้รายได้ตลอดช่วงระยะเวลา

ประเด็นอื่นที่น่าสนใจ

- การให้สิทธิ (license arrangements)
- ตัวการ หรือ ตัวแทน
- ต้นทุนของสัญญา
- การเปิดเผยข้อมูล
- แนวปฏิบัติในช่วงเปลี่ยนแปลง

และประเด็นอื่นๆอีก...

ถาม-ตอบ

ขอบคุณ